

"Kim din kardeşinin ihtiyacını giderirse
Allah da onun ihtiyacını giderir." (Hadis-i Şerif)

İNFAK EDELİM AMA NEYİ?

Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ

Sahip olmak duygusu varlığımızı sürdürübilmenin gereklerinden biri. Doğuştan getirdiğimiz bu duygu süreç içinde hep güçleniyor. Gerçekleşmesi mümkün olmasa da sınır tanımaksızın her şeye sahip olmak istiyoruz. Fakat hayatın gerçekleri hep alarak yaşamanın mümkün olmadığını bize gösteriyor

ve alabilmek için vermek de gerektiğini öğreniyoruz. Alışveriş dediğimiz olgu hayatımızda, düşünce sistemimizde yer ediniyor. Bu gerçeklik maddi olarak sonsuz isteklerimizi sınırlandırıyor. Ama içimizdeki biriktirme arzusu bir yerlerde beklemektedir. Ruh dünyamızın gizli dertlerinden biridir bu. Paylaşmak duygusu da sahip olmak duygusu

gibi benliğimizdedir ve benliğimizin bir parçasıdır. Fakat çok daha derinlerde bir yerlerde. Nitekim paylaşmayı sahip olmaktan sonra öğreniyoruz. Yani verme yanımız zayıf kalıyor. O sebeple paylaşma konusunda yardım ve desteğe ihtiyaç duyarız. İşte bu noktada din devreye girerek infak ilkesini getirir.

Temel anlamı ile eksiltmek, tüketmek demek olan infak Kur'an söyleminde "Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için sahip olunan maddi imkânların bir kısmını gerekli yerlere harcamak anlamı" ile kavramlaşmıştır. Bu kavram hem farz olan zekât yükümlülüğünü hem de gönüllülük esasına dayalı her türlü harcamayı kapsar.

Kur'an verme yönündeki zafarımızı giderip alma-verme dengesini sağlama, hatta vermeyi öncelikle yolunda evvela probleme teşhis koyar. Nefislerin kıskançlığa, bencilce tutkulara elverişli bir halde bulunduğunu hatırlatarak (Nisa, 4/128.) bu durumdan korunabilenlerin kurtuluşa ereceklerine vurgu yapar. (Haşr, 59/9.) Sahip olma ve biriktirme tutkusunu böylece kontrol altına alındıktan sonra asıl tedavi edici işleme geçilir. Bu noktada maddi imkânların bir kısmını infak etmesi emredilerek kişinin fakirlik korkusuyla yüzleşmesi sağlanır. Böyle yapmadıkça gerçek iyiliğe ulaşamayacağı açıklanır. (Âl-i İmrân, 3/92.) Allah'ın lütuf ve merhametine muhtaç olduğumuz kadar, bizim de O'nun muhtaç kullarına ve bütün mahlûkatına karşı cömert ve lütufkâr olmamız öğütlenir. İnfakın malı eksiltmeyeceği, aksine rızkı bollaş-

tıracağına dikkat çekilir. "İnfak et ki, sana da infak edilsin!" (Buhârî, Tevhîd, 35.) buyrulur bir kutsi hadiste.

Müslüman birey çalışırken enerjisinin bir kısmını ihtiyaç sahipleri için tüketir. Kazandığı malın bir kısmı doğrudan fakire verilmesi gereken emanet niteliğindedir. Zekât dâhil her türlü infak eylemi ilke olarak en yakın ihtiyaç sahiplerinden başlayarak yapılır. Ama acil durumlarda bu sıra aşularak infak hareketi hayati problemlerle boğuşan Müslümanlara yöneltilir. Biyolojik bir yapının, aldığı yarayı tamir etmesi gibi bünyesinde yaşanan ıstırap ve zorluklar çözülmeye çalışılır. Ümmet bilincinin taşıdığı ruh hali ve davranış modeli budur. Bunun pratik ifadesi ise Müslüman bireyin sahip olduğu değerlerden ihtiyaç duyulan yerlere harcamada bulunması, infak etmesidir. Ancak Müslüman olarak tüm insanlığa karşı da sorumluyuz. Dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan bir zorluk, darlık, çaresizlik de bizim dikkat kesilip harekete geçmemizi gerektirir. Buradaki "biz" ümmet bilincini temsil ediyor. İslam coğrafyasının her tarafında duyulması gereken ortak endişeye ve bunun gereğinin yapılmasına da işaret ediyor.

Varlığın devamı almakla değil vermekle mümkündür. Bu bireyler için böyle olduğu gibi toplumlar için de böyledir. Almak zayıflık ve ihtiyacın göstergesidir. Vermek ise güven duygusunun, kuvvet ve varlığın... Bu noktada zengin ile fakir arasında fark yoktur. Herkes kendi "var"ından infak eder. Vermenin ifade ettiği özgüvenin arkasında Allah'a olan iman ve itimat duygusu vardır. Bütün malını infak eden Hz. Ebubekir'in "Ailene ne bıraktın" sorusuna "Allah ve Resulünü" şeklindeki cevabı (Ebû Davûd, Zekât, 40.) işte bu durumu yansıtır.

İnfak ruhu Allah'ın hoşnutluğu esasına dayandığına göre infakın gerçekleşeceği sosyal ortam da yine O'nun belirlediği ortam olacaktır. Bu ortamda en üst değer İslam kardeşliği ve bunun da ortaya çıkardığı ümmet olgusudur. "Mümin erkek ve kadınlar birbirlerinin velileridir." (Tebve 9/71.) ilkesine uyulması yolunda mümin, alt gurup gerekçelerin arkasına sığınmaz. Burada siyasal sınırlar, etnik anlayışlar, coğrafi bölgeler gibi dar kalıplar paranteze alınır; iman temelli ortak ideal devreye girer. Müslümanları birbirine kenetleyen ne kadar bağ varsa bunları bir şemsiye altında birleştiren ana unsur ümmet bilincidir.

Müslüman olarak tüm insanlığa karşı da sorumluyuz. Dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan bir zorluk, darlık, çaresizlik de bizim dikkat kesilip harekete geçmemizi gerektirir.

Müminler ümmet oldukları için bir aradadırlar. Ümmet bilincini besleyen ana damar, müminlerin her türlü coğrafı, ekonomik, kültürel ve ırkı farklılıkları aşarak “ben”i “biz” yapmalarıdır. Bu “biz”in ham çakılı, kumu insan; çimentosu ise İslam kardeşliği bağıdır. Bu bütünlüğü zayıflatacak, aşındıracak, örseleyecek bütün harici etkilere müminin zihin ve kalp dünyası kapalı olmalıdır. Din bunu sağlayacak araçları da müminlerin eline vermiştir. İşte infak olgusunu bu bakış açısı ile değerlendirmek gerekiyor.

Vermek çok kere maddi olanı çağrıştırır da kelimenin anlamı bununla sınırlı tutulmaz. İnsan ruhu böyle durumlarda mecaz kapısını aralar ve merhameti, kalbi, acıma duygusunu, bilgiyi, nasihat ve yol göstermeyi kısaca manevi kazanımları da infakın konusu yapar. Nitekim Hz. Peygamber “Her iyilik sadakadır.” (Buhârî, Edeb, 33.) buyurmak suretiyle infakın sadece mal ile sınırlı olmadığını işaret etmiştir. Maddi infakı besleyen kaynak kalptir, onun temsil ettiği sevgidir, merhamettir. Sevmediğiniz, esirgemediğiniz, şefkatinizin kucaklamadığı kimsenin elinden tutmak içinizden gelmez. Bu da şu demek oluyor: İnfak gerçekte ruh ve gönülden başlar. Vermenin kaynağı gönüldür, kalptir. Kalp vermeye meyilli hale gelmeden el cebe uzanmaz. Maddi infak yürek, ruh ve duyguların; bireysel yeteneklerin de devreye girmesiyle gerçek anlamını yakalar. Peygamberimiz (s.a.s.) bildirir: Güneşin doğduğu her gün in-

Ümmet coğrafyasında eğitimi de destekleyecek infak eylemleri yerini bulmuş birer iyilik olarak hanemize yazılacaktır.

sanın her eklemi için sadaka eyleminde bulunması gerekir. İki kişinin arasını bulmak sadakadır. Birinin bineğine binmesine yahut yükünü yüklemesine yardım etmek sadakadır. Namaz için atılan her adım sadakadır. İnsanlara zarar veren şeyleri yoldan kaldırmak sadakadır. (Buhârî, Sulh,11.)

Maddi infakın asli ruhu ile gerçekleşebilmesi, kalbi infakın da devrede olmasına bağlıdır. Kalbi infak ile maddi kazanımlar yanında eylemlerle desteklenen bilgi, sevgi, merhamet, himaye ve merhamet gibi manevi varlıklarımızın da infaka konu edilmesini kastediyorum. Her iki infak türü birbirinin ayrılmaz parçası olarak hayat bulmalıdır. Çünkü her ikisi de imanın birer yansımasıdır. Yürekten infakın en güzel örneğini İstiklal Harbi günlerinden Pakistan halkı, Anadolu Müslümanlarına, yani bize karşı ortaya koymuşlardır. Pakistanlı kadın “İslam’ın son kalesi”ni haçlı zihniyetine karşı savunmak niyetiyle kolundan

çıkardığı bileziği, boynundan çözdüğü altını kalbinden bir parça gibi gördü. Kesesindeki “kût-i lâyemût” un bir kısmını teslim ederken de aynı duyguya sahipti Pakistanlı kardeşlerimiz.

Günümüzde ümmetin en büyük problemi geniş anlamı ile eğitim problemidir. Tüm dünyada olduğu gibi İslam ümmeti planında da sömürüyü besleyen ve cesaretlendiren en büyük etken eğitimsizliktir. Yerel planda maddi kısıtlılıkların kalıcı olarak çözülmesi de bu açmazın aşılmasına bağlıdır. Ümmet coğrafyasında eğitimi de destekleyecek infak eylemleri yerini bulmuş birer iyilik olarak hanemize yazılacaktır.

Ne güzel ki ülkemizde infak anlayışının ümmet ruhundan beslendiği çok güzel uygulamalar bazı sivil toplum kuruluşlarınınca sergileniyor. Uluslararası faaliyet gösteren bu kuruluşlar Afrika, Asya ve Balkanlarda pek çok ülkenin çeşitli bölgelerinde insani yardım faaliyetlerinde bulunuyorlar. İnsanımız da bu tür mesajları alarak gereğini yerine getirme konusunda elinden geleni yapmaya çalışıyor. Hayırseverlerin her türlü bağışları on binlerce yoksul, talebe ve yetime ulaştırılıyor. İftar sofraları faaliyetlerinden susuzluk problemine çözümler üretme, evsizlere geçici mesken sağlanması, acil afet yardımı gibi hizmetler insanımızın yüz akı olarak iyilik tarihindeki yerini alıyor.

Yakın geçmişimizi “Osmanlı” yapan gerçek etken üç kıtada yer alan geniş bir coğrafyaya hâkim maddi güç değil,

bu gücü kalıcı kılan değerler sistemidir. Bu sistemde insan oluşun ötesindeki bütün farkların anlamını yitirdiği "Allah'ın kulu" algısı daima ön plandadır. Burada husumetler silikleşir, elde olandan ihtiyacı olana verilir. İhtiyaç sahibinin kendi halkından olması ile olmaması arasındaki fark ortadan kalkar. Çünkü "Veren el alan elden hayırlıdır." Canlı örnekler olarak ecdadımızın bir tarih boyunca zor durumdaki milletlere sağladığı yardımlar akla geliyor. Fransa, İsveç, İngiltere, Almanya, İrlanda, Hollanda ve İtalya'nın tarihî geçmişleri söylediklerimizin şahididir.

İnfak ruhu yardımlaşma ve dayanışmanın şifresidir. Dayanışma yönelişinin motor gücüdür. Mükâfatını dışarıdan beklemez, kendisi üretir. İnfak eylemi yalnız maddi imkânı yerinde olanların işi değildir. Yoksullar da hallerine ve duruma göre infak yaparlar. "Onlar (muttakiler) bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedendirler. Allah iyilik edenleri sever." (Âl-i İmrân, 3/134.) Böylece zekât verilemeyen ana babalar da infaktan yararlanmış olur. Zekât Müslüm nlara ait mali bir sorumluluk iken infak insani bir nitelik arz etmektedir. Toplumsal hayatın, beşerî ilişkilerin, akrabalık bağlarının öne çıktığı bir özellik arz eder.

Mekke döneminde inmiş olan Yasin suresinde şöyle buyrulur: "Onlara, 'Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden Allah yolunda harcayın', denildiği zaman, inkâr edenler iman edenlere, 'Allah'ın, dilemiş olsa kendilerini doyurabileceği kimselere mi yedireceğiz? Siz ancak apaçık bir sapıklık içindesiniz.' derler." (Yasin, 36/47.) Canlarını kurtarmak için çoluk çocuk, yaşlı genç ülkemize sığınanlara "Bunlar da nereden çıktı?" gözüyle bakanların bu ayetten alacağı bir pay yok mudur?

Kısaca, infak... Ama sadece malımızdan değil, manevi kazanımlarımızdan da. ■